

શ્રી નવસારી મધે રોજ રત્ન મો
માહા ૩ ગાલે દીને, નીતી તુ
શચાઈ સાથે ચોરવા વીશે

તથા

મુંબાઈ મધે રોજ ૩૦ મો માહા
પ માને દીને, નાંમદાર સરકાર
તરફથી માંણસોની ગંજુત્રી
કરવા વીશે ધરમનાં ૨૨
માંણા પરમાંણા

મોખેદ રતનજી રૂસતમજી કાંગાએ કીધેલી
વાચ્યેને.

—૦૦—

છપાવી પ્રગટ કરનાર,

મોખેદ રતનજી રૂસતમજી કાંગા
તે ટોલાનું બહુ ઇછનાર

મુંબઈ:

વરતમાંન છાપાખાતામાં છાપી છે.

મને ૧૨૫૦ ઇસ્વીસરવી.

મને ૧૯૮૧.

દીખાયો.

આ ચોપાનીઊ જાહેર કરવાનું કારણ એકે
હુને આજે વરસ ૧૪ થયાં જાહેર લખાણો, વા
એને. ઇતીઆદી કરી ચુકા છઈએ નેનાં
અકાબરો સાંહેબોનાં કેટલાએક સાહેબોની ગણ
લતી તથા કેટલાએક દશતુરોની જાહેર બેદાદી
વીગરે ધરમ સંબંધી કેટલાએક ગુનાહા ભરેલાં
કાંના અને ગરીબ જરથોસતીઆ ઊપર કેટ
લોએક અનગરતો કર ઇતીઆદી બાબદો વીશી
પોકારો કરી અંતે થાકા. પઠશાની જોગવાઈ નહી,
કોઈની મદદ નહી જેથી બાજે વખત મુગુ
બેશવાને ચોકસ ધારવીઆ છતાં કોઈ એવુ
કાંમ ટોળાનાં પસાર થઈ જાએછે કે હમારી
મંજશકતી મુગુ બેશી રેડવા અને જે થાએ તે જો
યા કરવાને ખાંભોશ થતી નથી. બાજુએવા કડવા
વેળા ઊગી નીકલેછે કે તેની પતાલ જર જવાથી
તેનાં કડવાં ફલ હંમેશાં આપણુ જરથોસતીઆને
આખવાં પડશે, તેટલુંજ નહી આપણી હવે પછી
ની આલાદનેબી તેનો જોખમ ભારી પડશે. હેવુ
વીઆરી પાછી હમેને હંમારી શુભ નેમ અખ
તીઆર કરવા વગર ચાલતું નથી. જેથી

નાચારીએ પાછું નેદાન આવી વાજબીપણુ દેખા
 હવા વગર ચાલતુ નથી. કેહવત છેકે **મરદ રોવે**
નાંમકુ - પામરદ રોવે નાંમકુ. તેમ નાંમને વાસ
 તેજ સચાઈથી પાછી હીંમત પકડવી પડેછે. હાલ
 હમારો પરોતેજ મુંબઈનાં ચારે દશતુરો વીશે
 તેઓની આપખુદ ગુનાહા ભરી ચાલ વીશે ઊભા
 ન છે. પંચાતના પ્રંડનાં ટરસટી સાહેબો ઊપર,
 કેટલીએક અરજ અને માસ તરણની વાત
 ઊપર નોકલેલો રેજસટર પતર ઊભાન છે.
 હયોરનાંનામાં કેટલીક દરેનેદરની જગાપર ધર
 ન સંબંધી ચાલતી બેદાદી દુર કરવા વીશેનો
 મુંબઈના બંને પ્રખીઆત શેહેનશાહી દશતુરો
 ઊપર લખેલો પતર ઊભાન છે. જે વીશે કોઈ
 બી સાહેબો તરફથી સુનોચરા કે જવાબ બાહાર
 આવીઓ નથી. જેથી તે બાબદો આ શાલની
 આખરીએ હોતો તાહેર નેલશું. હજી માસ છ
 સાત સચુરી કરવાને દરસત વીચારીએ છઈએ.
 પછી તેનો ફોર્મ હમારે માથે રેહેશે નહી અને
 ઊપર લખવા પ્રમાણે હમારે લખવું તથા બોલવું
 ચોકસ હદમાં સાબિત ગણાઈ સુકુછે. આજે ચ
 ઊદ વરસનાં અરસાનાં કોઈબી અમારું લખાણ
 ખોટું છે એવી કલમ દેખાડી એક બોલ વટીક
 ખોટો પાડવાનાં આવીઓ નથી. નો કોઈ બોલી

ઊ હોયતો બેશરમ ભરી રીતે પોતાની મરજ
 નુ લખાણ કરીઊ હથે તેવા લખનારુ મતલબી
 આઓનીયી હમે શુધ કેકોણી ઊપર લાવીઆ છ
 ઇએ, બલકે તેવા ધણીએ પોતાનો પાપી પસતાનો
 પણ કરેલોછે. હવે જેવારે હમેએ પરઊપીઓગી
 કાંમ કરવાને ચોકસ જીવવાની ઘડી સુધી દીલમાં
 ધારવી રાખીઊછે, પછી મારી ગમે એવી માંઠી અ
 વરથા છતાં હીંમત છોરવાને ધારવીઊજ નથી
 તેવારે નવશારી જેવા ગરીબ કસબાના નરથો
 સતીઓમાં બેગારો થઈ આખા પારશી ટોળાને
 તેની માંઠી અસર નહી થાએ એવા મારા ચોક
 સ વીચાર છે તેથીજ હાલનો ચાલતો માંડો બનાવ
 હું જોઈ શકતો નથી. તેએ છે જે અયોરનાં
 ટોળામાં અને ભગરનાં મેબેદોના વડા દસતુરનાં
 દસતુર કેકોબાદજી રસતમજ મેરજરાણાનાં નાં
 મીચીં ખાંનદાંનમાં દાહાડે દાહાડે બુચે કંકાસ
 વધતોજ જાએછે અને તેનાં માંઠાં. પરીણાંમ
 આખાં નવશારી ગામનાં ગરીબ નરથોસતીઓને
 ખમવાં પડે, જેથી તેમ નહી થવા દેવાની મારી ખ
 રી કાળજી હોવા છતાં જે વલી હાલ અતીશય મંદુર
 માંહે બુરો કંકાસ રેલાવા માંડીઓછે. દસતુરજ
 સાહેબ કેકોબાદજીના વખતમાં તો કાકા પીતરાઈ
 મંજ ખાંનગી કંકાસ ચાલતો હતો, પણ અતી

શય દલગીરી છે કે તે કુટુંબના કંકાશે આગલ વધી દશતુલ્ય સાહેબનાં ખુદ પોતાનાં જ ધરનાં નંર ગાલી છે જેથી જે નાંખીયાં કુટુંબ વીશે જાહેર લખવાનાં, છાપાછાપીનાં થોડું આવીભી નથી, પણ તે કડવો વેલો વધી તેની જડ ધાલી આખાં ગામનાં પ્રેલાઈ જવાની પાટી ભીપર ચોકસા આવી સુકોછે. મારા હમદીન વ તની અને સરવે નરયોસતીઓને રોશન હશે કે હમે આગલ એક હેંડબીલ કાહાડયું હતું જે હાથીની લટાઈનાં જાહેરની ખો. આવુ મથાલુ આપી થોડું ખોલીઆ હતા, તેનું જાણુવું એ જે તે વખતે નવશારીનાં જે માતબર શેઠોનાં રસાક શી ચાલતી હતી અને પેલા કેકોબાદજી સાહેબનાં છોકરાઓએ એક બીજાની વલણ પકડી હતી તેનાં માઠાં પરીણામ આખાં ગામની અખલાઓને આખવાં પડતે પણ બારેકકતાલાની અખશેસથી હમાર હેંડબીલ નીકલવા પછી કોઈ પરખેઆત શાહેબોએ ખાંનગી ગોઠવણ કરી ભાઈ ભાઈઓનાં શુલેહ કરાવી હતી, પણ તેપછે હવડાં વલી અતીશય માંઠો બનાવ તે નાંખીયાં કુટુંબનાં વધી ગીઓછે. હમણાં કીરતીનું ધુમાલુ કીધુંછે તે ભીપરાંત કોઈ ભ ચંકાર ૩૫ બને એવું મને ચોકસા નજર આવવા થી હમેએ હાએ અપશેસ કરવા શાયે પાછી

મારી ભલી નેમ આગલ વધારવાને પ્રરત્ન પડી
 જેથી નાચારીએ આ ચોપાંનીઆંને ખરચ કર
 વાની અગત પડી, હને એકશ ધારવીછી જે મુઠ્ઠા
 ઈ જેવાં દોલતમંદ શેહેરમાં વગર આશરે આ
 ટલી હીંમત ચલાવી ને પોતાનાં જ ગરીબ ગાંભ
 વીશે, ગરીબ ટોલાં વીશે તથા હુયારનાં ભાઈઓ
 વીશે અખંડા કરી બેશબું એ મુરખનું ને
 તે શાયે હીંચકારાનું કામ છે. એવું ધારવી મારાં
 પોતાનાં વતનમાં કોઈબી મુરો કંકાશ વધી નહી
 જાય તેમ કરવું. હને કોઈ મારાં કામને ખાતર
 રોજ ૧૦૦ માહા ઉજો શને ૧૨૫૦ ચઢદેજરદીમાં
 નવશારી ગીઆ હતા, તાંહાં માશ ૧ ને દીન ૨૦
 રહ્યા હતા. જે અરસામાં બનેલા બનાવ
 નો હેવાલ મારી નાંકેશ શકતી પ્રમાણે કીધેલી
 મેહેનત વીગેરેનો એકશ શાયે શાયે ખોલાશે આ
 પૈને હીંમત કરી મારાં વતની ભાઈઓની ખાતરી
 કરે છેવું. જેવારે નવશારીનાં બનેદેશાઈ શહેરોને
 મલવા ગીઓ, પણ તેઓએ દશતુરજ શહેબની મ
 નશખતી વીશે, તથા કોઈ મતલબીઆ દેશાઈ વીશે
 તથા કોઈ મતલબીઆ દશતુરની શલાહ પ્રમાણે જ
 ચાલવા વીશે અને વડા દશતુરજ શહેબ કોકે
 બાદજના શહેબજદારી એટલે કાકાઓ શાયે
 કંકાશ વધી જવા વીશે તે ઊપરાંત અનબુમન

થી નેનનુક કરેલા વટા કાકા રૂશતનનુ
કંઈથી દશતુરજીએ નહીં સમજવા વીશે, દલગી
રી ભરેલો હુવાન કહી સંભલાવીએ હતો. વલી
'સમજવામાં ચોકસ આવીશ કે દેશાઈજી બર
જોરજી નવરોજી તથા દેશાઈજી જનનજી દારાબજી
નું દશતુરજી કંઈથી શંભલતા નથી. થોડાએક
બેઅકલી ખાખેદા, દશતુરજીને ઊશકેરી તેઓ પો
તાની મતલબની જે શહલા આપેછે તેનેજ
વલગી રહેછે. પલા પ્રખીઆત યુનરોગ દશતુર
જી નવરોજી શોરાબજીનું પણ કંઈ ન સમજતા
સોતાનુંજ મગજ પોહોંચતું કામ કરેછે. એવી
વાત સમજતાંજ મારાં આગલાં હેંડખીલનું મ
થાકુ મને યાદ આવીશ જે હાથીની લડાઈમાં
જાહેરની ખો-પેલા મતલબી ડારભારી તથા કેઈ
ખુણે બેસીને સહલા આપનાર દેશાઈ તથા કેઈ
નાંખીયાં માંણસ અને થોડા અગીઆરી આપ
રનારા મતલબીઆ પોતાની મુરજના મીઠા તેવા
સાહેબો આગર ગોયા દશતુરજી એક રમકડું
થઈ ગયાછે. આવી દુખદાએક વાત ઘણી તર
પથી સમજી અતીશય દલગીર થઈ ગીએ હતો
તેહલે. વલી બીજે દહાડે ચોકસ ખબર પડી
જે બાડોજીના રહેનાર એક પારસી પોતાની બા
યડી સાથે રાજી ખુશીથી પોતાનાં ઈંગરેજી ગામ

માંજ શરગતી કરી હતી, તે પારશી નવશારી મધે
 મલેસર ફલીઆમાં બીજી ધર કરવા નીકલીઓ
 પણ નવશારીની અનજુમનના ધારા પ્રમાણે
 વડા દશતુરજ દારાબજ માહીઅરજ તથા દેશાઈ
 અરજોરજ નફરોજ અને દેશાઈ અમનજદારાબજ
 પોલીઆરની રજ વગર ગામમાં નાંતરે થવાએ
 નહીં. તેઓ પુરતી તજવીજ કરે, શરગતી ત
 પાશે, બંને પક્ષવાળાં જોડાને હજુરમાં એટલે
 પોતાની આગળ જોલાવી પછી ચોકસ કરી અન
 જુમનનાં તરણડો શરદારો અથવા વડીલો રજ
 આપેતો દશતુરજનાં હોકમથી નાંતરે અથવા
 કઈ વાંધામાં પરેલાં લગન શરવા જવાએ. તેમજ
 કઈ ૫૨ ૫રીઆદ, કોઈ વર વાંધા, કોઈ જાંહેર
 મેલાવદા કરવા વીશેબી એ તરણડો અનજુમનનાં
 થેરવેલા વડીએલોને નાંમની અરજ કરે અથવા
 હુકમ મેલવે તોજ તે વાજબી કેવાએ. શરકારી
 દરબારી કાંમનો કોઈ બંદોબસ્ત અઠવાં કાએદો
 પશાર કરવાનો હોએતો તે શરકાર વતીક બંધે
 દેશાઈ શાહેબો તથા દશતુરજ શાહેબનાં નાંમથી
 શવાલ મોકલે તેનો જવાબ પાછો મોકલે તો એ
 તરણે વડીએલો મલીનેજ મોકલે. આજમી ધડી
 શુધી જેબી સુકાદા ઈઆં શરગતી ઈઆ અર-
 જઓ ઊપર એ તરંદો શાહેબો ઘેઆંન આપત

આવેઆંધ્રે. શહી શાખ કરેછે તેવારેજ વાજખી
 કેવાએછે. હુવે નવશારીની અંભુમનને કાએદોછે
 ને આજકાલનો નહીં મંત્ર શેંકદો ઉપર વરશો થઈ
 ગીઆંધ્રે. પણ દલગીરીથી વાજખી લખવું પરચકે
 હાલી તરણદો વડીલોમાં મતરેર ચાલી પેલા
 બાહોલીના પારશીને વાજખી ઈશ્વશાશ મલતો
 નથી. ને આવે મતરેર અને બેઈનશાશી વધી
 આગલ જડ ધાલે ને એકબીજામાં શાટપુટ પડેતો
 ખચીત જેમ મુંબઈ શેહરની આગલી પંચાતમાં
 તેના વડીલોમાં શાત પડી ગરીબોને બેઈનસાશી
 મલી તેથી બનીજી એમ કે નેઓનાં દીલ દુ
 ખીઆં, નેઓ દાદને નહીં પોહુંચીઆ તેઓ
 તેવી લુલી ટુટી પંચાતની સાંમે થવા લાગા.
 નેથી તે વખતની ઈઆ તે પછીની પંચાતનાં અકા
 બરોને પોતાની સત્તા છોડવી પડી નેથી કેરલીએક
 ઈનસાફ નીતી સરકારમાં ઠકેલી દેવી પડી અને
 આજે તેઓને પસતાવું પડેછે. તેમજ તેનાં માઠાં
 પરીણાંમ મુંબઈ જેવાં નાંનીઆં શેહરના નાંનીઆ
 જરથોસતીઓને ખમવાં પડેછે. હવે અપ્રશોસ
 કરવા સાથે મારા નવશારીના વતણી જરથોશ
 તીં સાહેબોને જાહેર કરવાની પ્રજા જાણી લ
 ખુંચ કે તે મુંબઈનો વખત તેની બુરી અસર
 આપણી પુરાતન જગા ઉપર આપણી ગરીબ

અનજીમન ઊપર લાગુ થવાની પાટી આવી છે તેથી આવો કડવો વેલો દુર કરવાને એટલે ઊભેડી નાંખવાને એકદમ હીમત કરવી જોઈએ, નહીતો તેની જડ મજબુત થઈ તેનાં કડવાં ફલ આપણને અને આપણી આવતી ઓલાદને આ ખવાં પડશે. હવે પેલા બાદાલીવાલા પારશીની શરગતી છતાં તેનાં કંઈજ હરકત નહીં હોવા છતાં પેલા સરકાર દરબારનાં કાએદા અનજીમનના બંને દેશાઈઓ જાણે છે તેઓએ રજા આપવા છતાં ફક્ત દશતુરજ દારાબજ પોતાની કમ સમજનથી નાજ કહી બેઠા ને કોઈનુંખી ન સમજતાં ફક્ત પેલા કોઈ દસતુરે નાં ફૂલું તેનેજ વળગી રેયા. વહી કેટલાએક મતલબી ત્રાએદો મીઠું મીઠું પરીશી પોતાની કોઈ બુરી મતલબ પાર ઊતારવા તથા કોઈ નાંમીયા દેશાઈ યા કોઈ દોલતમંદ સાહેબ પોતાનું આ ગલું પાછલું વેર લેવા અથવા મોહોટાઈનું માંન મેળવવાનાં હેતુથી પોતાની મતલબની છુપી શુલેહ આપેતો તેજ પ્રમાણે, તેની અસર ઊઘરતી બુધી યા કાચાં મગજના ધણીને તુરત લાગુ થઈ જાવા વગર રહે નહીં. એક દીખલો લેવો—હાલ શુધરેલાં રાજાનાંખી એવો ચોકસ કાએદો છે કે કોઈ રાજકરતા પોતાની ચોકસ

હદમાં ચોકસ મનશક્તીમાં નહી હોવાના સબબે
તેવા રાજપુત્રને વાસતે પાકા અને બાહ્યેશ
દેવાંને સરંકાર તરફથી નેમવામાં આવેછે. પેલા
થોડી બુધીના રાજપુત્રને પોતાની ખુશી પડતો
દેવાંન નેમવાની તેની શુભ લેવાંની શતા અ
પાતીનથી પછીંજો રાજપુત્ર પોતાંનું કામ ચો
કસ બંજવશે એવું સાબિત થાયે તો પેલા દેવ
નને જોહોટાં માન સાથે રજા આપવામાં આવે
છે. તેટલા અરશામાં જો પેલો દેવાન ગણતી
કરે, રઈઅતનો પોકારો થાયે યા રાજગાદીને
નુકશાન પોહુંએછે એવું ચોકસ પેલા રાજપુત્રને
માલુમ પડે તોખી તેને બદલી બીજો દેવાંન ક
રવાની તેની સતા નથી તે વીશેની પ્રીઆદ પેલા
રાજનાં વડા ઉપર જોને દેવાંન ઠેકવેલો હોયે
તે ઉપર લખે તે પ્રીઆદ વાજખી છે.
કે નહી તે વીશે ચોકસ થાયે તોજ તેવા
તકશીરવાર દેવાંનની બદલી કરવામાં આવે.
તેજ દાખલે આપણી નવશારીની સમશતે અન
જીમન મળી નાંહોની ઊમરના ગાદીવારેસ દશ
તુરજ દારાબજને શુભે આપવાને તેવણના વ
ડા કાકા અને વળી સસરા થાયે તેવણને શુભે
આપવા એક દેવાન તરીકે નેમવામાં આવેલા હતા
પણ જેવારે દશતુરજ સાહેબ તેવણનુંખી નહીંમાને

અને પોતાનીજ ખુશીનું કરેતો ખચીત ઊલટું
કેરુવાએ. હા જો તેવણુ સાહેબથી ગાદીને કંઈ
નુકશાન પાહોંચતું હોએ. ટોલાંનું જાંન બગડે
એવું ચોકસ હોએતો દશતુરજીએ તેવા દાખલા
શહીત અનજીમનનાં બીજા બંને આગેવાંન દે
શાધ સાહેબોને અને અનજીમનને. નાંને રપોટની
મારફતે જાહેર કરવું તે વીશે ચોકસ કરી પછી
અનજીમનના વીચારથી પ્રેરબદલી કરી બીજા ધ
ણીની નેમનુક કરવી એ અનજીમનનાં વીચાર
ઉપરછે. દશતુરજી હવે એખલા બધો દશતુરી કાર
ભાર ચલાવવાને લાએકછે કે નહીં? જો લાએક
હોએ તો પેલા અનજીમનથી હેડવેલા દેવાંનને
બા આખરથી માન આપવા સાથે છુટતા કરવા.
અગર જો દેવાણની હુંજ અગત જણાએતો
કોઈ લાએક અને અપક્ષપાત ધણીને પાછો ને
મી આપવો. અમો અમો બનાવ નજરે જોતાં
મારી કાચી મનશક્તી પ્રમાણે હુંજ દશતુરજી
સાહેબ આગળ કોઈ પકો શુલેહગાર વરજી ચાર
પાંચ નેમવો જોઈએ એવું ધારવી તમો નવ
શારીની અનજીમનને તેનાં વડીજો બંને દેશ
જીજી સાહેબોને બલાંમણ કરુંધું પછી તો તમો
દાંનેશનંદ સાહેબોનાં મોખારક વીચારમાં ઊતરે
તે ખરું હવે પેલા બાડોલીના પારશીને રજા દ

સતુરજી શાહેબ તરપ્પથી નાંતર કરવાની નહીજ
 મળી. બંને દેશાઈ સાહેબો તો તે ધણી ધણી
 બ્હાનીને તેરી ચોકસ કરી કંઈ હરકત ન હોવાથી
 રજા આપી સુકા.વળી તેવો પોતાનો ભાષેદ ભાકળી
 આશીરવાદ શરાવવાથી તઈઆર થયા હતા.
 પણ તેનાંથી ઠેળાનાં મીનાંકેશો વધી જાશે
 હોવા વીચારથી તે બંને શરદારોને સમ
 જાવી હોને જેમ તેમ આટકાવી રાખીઆ પછી
 પેલો પારથી નાચાર થઈ પાછો બાદોલી ગીચો.
 તે અરસાનાં થોડે દાહાડે નવશારીની સરકાર
 તરપ્પથી બંને દેશાઈ અને દશતુરજી સાહેબને
 નાંખે નાંતરાં તથા તલાક વીશે શવાલ આવેઆ. પા
 છું આગલ વરશ દશ બારની વાત ઊપર હતું
 જે સરકારજ રજા આપતી હતી તેનાં ગરીબ
 ઠેળાનાં ધણી શરમભરેલી વાત થઈ પડી હતી
 લોકોની નાંદાંન અને જીવાંન વહુ દીકરીઓને
 થાનાનાં જઈ ખોલાશે કરવો પડતો હતો.
 આબરદાર ગરહરથોને હાજ નાંજ કરવી પરતી
 હતી ઈતીઆદી આપ્તો પઈશે ખરચતે શોશવાં પ
 ડતાં હતાં તે છતાં ઊતાવલો નીકાલ નહી થાતો હતો
 તેજ હીગામનાં મુંબઈનાં મેટરીનોનીઅલ કોર
 ટનાં ધારા વટીક તે જગા ઊપર લાગુ થાએ
 એવી ટપનાં લખાંણો ખંડેરાવ ગાએકવાડનાં

વખતમાં વડી ગાદી તરફથી નવશાંરીના શુભા
 સાહેબની મારફતે અંધે દેશાઈ સાહેબો અને
 દશતુરજી સાહેબને નાનું શવાલ લખાઈ આવેલા
 પણ પેલા પ્રખીઆત દેશાઈ સાહેબોએ પોતાથી
 બનતી કોશિશ કરી ઘણી મેહેનતે તે શવાલના
 નવાખ અનજીનન તરફથી પાંચા વારી રૂતેડ
 મેલવેલી તેટલુંજ નહી પણ નાંતરાંની રજા શરકાર
 આપતી હતી તે પણ ખરી મેહેનતે લાગવગથી
 પાછુ અનજીનનના હાથમાં આવેલ અને જીવા
 ન અબલાઓની તથા નાંખીઆ આખરવાલા ગર
 હસથોની ઈજત જલવાઈ તે આંનની ઘડીશુધી
 જારી છે. પણ પેલા જીનાંભાઈ દશતુર અને ન
 વરોજી કુતાર વીગરે પાંચ છ સાહેબોનાંજ ધી
 આંનમાં ખોદા ઊતરીઓ નહી અને હજુર તે
 પારશીને અનજીનન તરફથી રજા મલતી ન
 થી જ્યો તે પારશીએ પેલી ઈંગરેજીમાં થ
 ચલી શરગતી ઈંગરેજીમાંજ રીજસટર કરાવી
 પછી તે કંઈજ હરકત રહી નહી પણ પેલી દેશાઈ
 સાહેબે રજા આપતાં એવી ટીલ નાંખી જે પહેલે
 શરકાર તરફથી શવાલ આવેઆ છે તેની અનજીન
 ન ખોલાવો, નવાખ મોકલો પછી રજા અંપાએ.
 જેવારે દશતુરજીને કેહેવડાવી કેહેવડાવી થાકા જે
 આપણે અનજીનન ખોલાવી તેઓના વીચાર લેઈ

પાછો જવાબ તુરત લખવો જોઈએ પણ દશ
 તુરંત તો તેનો લાંબો વીચાર કરી પાછો જવા
 બ કેવારે નહીં, ધુપા શલેગારોને પુછે પણ કંઈ
 જવાબ મોકલે નહીં જેથી બંને દેશાઈ શાહેઓ
 એ નાચારીએ લેખી જવાબ લખી, લેખી જવા
 બ મંગાવીઓ. જે તમા વાઝ વાઝ. કેવારીઆ
 કરોય પણ ચોકસ દાહાડો નેમતા નથી પણ તેનો
 જવાબ મોકલે કેવારોય તે વાજબી છે કે જ
 વાબ લાવનારે વધારો ઘટારો કરેલોછે તે ઉપર
 વીશવાસ નહીં રાખેઓ તેથી લેખી જવાબ મંગાવા
 નો કાએદો રાખીઓ તેટલેતો શરકાર તરફથી
 ગોશા ભરી રીતે દેશાઈ શાહેઓ ઉપર દખાણ
 થઈ જે તમારી અનજુનનથી હજી ખોલાશે
 મલીઓ નહીં. તેટલે વલી દુખભરી બીજી ખબર
 રચાવી જે દશતુરંતનાં માગનારા ઠાંચ લાવી દસ
 તુરંતનાં ધરનાંનો શાંમન ગારાં ભરી લેઈ ગીઓ.
 ગાંમનાં મોકલેટા ભાગને દલગીરી ઉપજ. ધણે
 ભાગ છુટથી ખોલવા લાગાજે રૂશતમજ દશતુર
 ની કારભારીનાં આવો મોકલે દેખાવ બનીઓતો
 ની તેવણે પોતાના બાવાની ગાદીની સંભાલ
 કરી મંગનારાને તપાશી રાખેલા. એક પુલીઉ
 શરકારનાં જવા દીધું નહીં પણ નવા નવા મે
 નીજરોના શમજાવવાથી શાંમન સરકારનાં જવા
 દીધો. હમો પાખ મનીશનીથી ખોલીએ છીએ

કે હમારી તેમજ કેટલાએક આખરવાલાં મા
 ભુશોની આંખમાં આંશુ વટીક આવીયાં. હવે
 તે વીશે ઘણાં શાહુઓનાં નીલને એવો ખીઆંક
 આવીઓ ને હજુરખી એ સામનપરથી ન
 પતી ભયકાવી જાહેર લીલાંબી નહી થાએ અને
 મરહુમ દશતુરજ કેકોબાદજીને નામનાં જાહે
 રનાંમા શરંકાર તરખથી નહી મરાએ. ગાદીની
 આખર રેહુ એવી નેમથી કાઠ ચોકશ ગોઠવણ
 કરી દશતુરજ કેકોબાદજીનાં શાહુજાદાઓએ
 કેહુવા છતાં બે ચાર શારાં માભુશોની મારખતે
 બી દસતુરજ દારાખજીને કેવારેલું પણ તે
 વીશેબી દશતુરજ. સાહેબે કંઈ ધીઆંન નહી
 આપતાં જવાબ દીધોજે ને બનવાનું હશે તે
 બનશે. આ બીના હમે ખુદ બનનજ કેકોબાદજી
 થી સમજ અતીશય દલગીર થયા. પેલા ધુપા
 શુહુલે આપનારાના નંગલી વીચારનો નમુનો
 જીવો. એ મીલકત જાહેર લીલાંબી થાશે તે
 પાછી આપણે દશતુરજને વાશતે લેવારશું હુવા
 તકલીદી વીચાર તેવો કરતા હતા. એ વીગરે
 ઘણા ધભરાટ વધી ગયજો જોઈ હમે એક જા
 હેર વાહેજ કરી ધરમની ખુબી સાથે શંભજ
 વવાની ગોઠવણ કીધી ને વીશે પેલા તરંડે વડી
 લોની રજા મેલવી તેવોના હોકમથી જાહેર તેરાં
 સરવે અનજીમનને કરાવીયાં હતાં.

નીતી અને સચાઈથી ચાલવા વીરો
 રોજ રત મો માહા ૩ જો રાને
 ૧૨૫૦ યજ્ઞદેવદીને દીને નવ
 સારી મધે મોખેદ રતનજી
 રૂશતમંજી કાંગાએ કીધેલી
 વાએજ.

પાખ દાદગર દાદારની મદદ હોજો.

મીનલક્ષના સાહેબો આજ રોજ તમે સાહેબો
 હું ગરીબ મોખેદના ઇજનને માંન આપી
 આ જગા ઉપર ભિગા થયા છે, જેથી તમારો
 ઉપકાર માનું છું. મારી નાકેશ શક્તી પરમાણે
 થોડું સમજાવવા માંગું છું. આપણે સરવે જર
 થોસતીઓએ નીતીથી તથા સચાઈથી ચાલવું
 જોઈએ જે વીરો આપણાં ધરમ પુસતકોના આ
 ધારથી ખુલું પ્રમાણ આવેલું છે જે પ્રમાણ
 આપણા પેગમબર સાહેબે દાદાર હોરમજદ તર
 થી શ્રમજી આપણને સમજાવીજી છે, જેથી
 આપણે જરથોસતી તરીકે કહેવાઈએ છીએ.

અવશતા.

ખશનોથરે અહોરે મઝદાઓ.

અરશ.

ખુશાલ કરું છું હોરમઝદને.

અવશતા.

તરોએદીતે અંગરે . ખેનીઊશ.

અરથ.

તોડું અંગરેખેનીઊશને.

હવે દાદાર હોરમઝદને ખુશાલ કરવું. જે શાહુખ મલાં કામનો, મલી નેમનો, અને શચાઈ નો ખાવીદ છે તેને મલતાં આપણુ ઈનશાંન માતરનેખી મલાં અને શચાઈજ ભરેલાં કાંમ કરવાને પોતાના પેગમખરોની મારફતે તાકીદ કરે માવી છે તેવારે આપણુ જરથોશતીઓએ તેવાં મલાં તથા પરઊપીઓગી કાંમો શચાઈ સાથે કરવાં જોઈએ. શાહુખાં જે મલાં અને પરઊપી ઓગી કાંમ કરવાં છે તે કાંઈ જોડેલ નથી. જેવા મલાં કાંમો કરવાને દીલ ઊપર લે તેવાને થોડી જોડેનત કરવા બાદ પોતાને થોડું જુકશાંનખી થતું હોએ તે ખમણું જોઈએ. પોતાનું એખ લાણું જુકશાંન ખમી શો જુ મણું થાતું હોએતો તેમ કરવું જોઈએ. તેનેજ પરઊપીઓગી કાંમ સમજવું. ધેરજું બુરું થઈ પોતાનાં કુટુંબજું

યા મોહલાનું ભણું થતું હોય તો જરૂર કરવું.
 મોહલાનું બુરું થઈ ગામનું ભણું થતું હોય
 તે શેતાબ કરવું. કોઈ ગામનું બુરું થઈ મોટાં
 દહેરનું ભણું થાયતો જલદીથી કરવું. એવી મન
 શક્તી ધરાવી જ્યો પોતાની “આશનીદે ખેરદ”
 અથવા “ગોશો શરૂતો ખેરદ” વાપરેતો તેમ બને
 એટલે જ જાતીઅકલ તથા વધારાના અકલને
 વાશતે આવેલું છે, એ બંને શબ્દો આપણાં
 ધરન પુશ્તકોમાં આવેલા છે. જો કોઈ શબ્દ
 પોતાનાંજ પેટને વાસતે, પોતાનાંજ ભલાંને વાસતે,
 યા કોઈ મતલબને વાસતે પોતાનું ભણું થતાં
 બીજાઓનું બુરું થાય તે ઊપર અકલ નહીં વા
 પરતાં અને મોટા ભાગને નુંકશાન થવાથી તે
 વીશે ખેદરકારી કરતાં પોતાનીજ નેમન વલગી
 રહી તકોબરી સાથે પોતાની હાંદગી ગુજારે તો
 તેવો ધણી ગોયા એક હુવાંન કરતાંબી નખેતૂર
 ગણાયે. છાહ્યો હુવાંનનેબી “આશનીદે ખેરદ”
 છે, એટલે ખુદરંત તરફની અકલછે, તેઓબી
 દીન ઊગે પોતાનો ખોરાક શોધેછે. પોતાનાં બ
 આંઓને પાલેછે, હજારો બઆંમાંથી પોતાનાંજ
 બઆંને, પીછાંનેછે. બઆંઓ પોતાની માએનો
 પ્રાહાદ સમજી તે આગલજ દોડેછે. પણ તેટલી
 જ મનશક્તી તેઓમાંછે. પારકાંને વાસતે શું

કરવું, પરભીપીઆગી કામ તે શું, એવી કશી
તેઓમાં સમજ નથી, તોએ પણ જો બાજે જાન
વરોને તથા હેવાંને તેઓને લાએકની કેળવણી
આપેછે તો તેઓ તેવી કેળવણી પણ લેઈ ઊઠે
છે. જેવારે આપણે તેમ નહીં કરીએ અને
જો પોતાનાંજ ભલાંને વાસતે ખંધાઈ રહીએ
તો ખચીત આપણે ખોદાના તકશીરવાર થાઈએ.
નાંહાં મુધી આપણે શ્યાઈ ઊપર દીલ બાંધીએ
નહીં, દીલમાં હરેક તરાંહનો દર અથવા રેહેમ
દીલી રાખીએ નહીં તાંહાં લગણ આપણને છતી
આંખે ખુદરતનો ખુલો મારગ નજર આવે નહીં.
મેહેરબાન સાહેબો આપણા ધરમનું મુલ ૫૨
માન જાળવવાને આપણા પવીતર ધરમ પુશ્ત
તકોમાં આવેલું લખાણ આ પ્રમાણે છે.:-

અવસતા.

મનશની ગવશની કુંનશની.

અરથ.

શાસ્ત્ર બોલવું, શ્યાઈથીજ ચાલવું, અને સાચાં
કાંતો અખતીઆર કરવાં. ઇતીઆદી કાંતો કર
વાને આપણ ઇનશાંન માતરને ૫૨માન છે. જો
તેમ નહીં કરીને તેથી ઊલટા જઈ ખોદાનાં ૫૨
માનથી ગણતી કરી 'નાં' ૫૨માંની કરીએતો
જેમ શપેનાંમીનોથી ગનામીનો અને તેની પુરી

ખાશીઅતનાં માણુશે નાંપ્રમાન થયાં તેજ અવ
તારને આપણે પાંડિંચીએ. આપણા ધરમ પુશ્તકોમાં “શ્વપેનામીન્દ્ર” એવો વાકીય આવેલો છે
તે જગતના શાહુએ જગતને હસતીમાં લાવનાર
અને જગતની પરવશી સાથે વરધી કરનાર સા
હુએને કહ્યું છે. અને વળી પવીત્ર અવસથામાં અં
ગરે જીનીલિશ એવો વાકીય આવેલો છે તેને
ગનાંમીનો કરીનેથી કહ્યું છે. તે હંમેશાં રોજ અ
વલથી દાદાર હોરમઝદનાં ભલાં કાંમનો શતરૂ
થઈ પુરાં કાંમો કરવાનેજ બંધાયેલો રહેયું છે.
જોકે એ બંને મીનો છે. એક ભલાં કાંમનો
કરનાર હંમેશાં હોતો અને રહેશે. બીજો પુરાં
કાંમનો કરનાર ઘટનારો મોહતમંદ. મીનો એ
ટલે અણદીઠ બેમાલુમ ગેતીલોકોને નજર નહી
આવનારી વશતુએને કહ્યું છે. સાહુએ જેમ
દાદાર હોરમઝદની પ્રમાણ પરમાણે ચાલનાર
મીનો પ્રેક્ષતા તેમજ ગનાંમીનોનાં હોકમ
પરમાણે ચાલનારા મીનો દેવો છે. એ બંને
માનોએ પોતાની મદદ યા હોકમ ચલાવવા
ને વાશતે નેમનુક કરેલી નજર આવે છે.
તેમજ ગેતી પ્રેક્ષતા તથા ગેતી દેવ વીશે આ
પણા ધરમ પુશ્તકોમાં “જાપન પ્રમાણ આવેલું
છે, તે આ પરમાણે છે, ઈનશાંન માતરમાંથી

જો કોઈ શ્યાઈ તથા પવીતરાઈથી ચાલી ખો
દાના તમામ હોકાને બળવી કોઈથી જાતને
ગુનાહા નહી કરેતો તેવા સખશોને ‘પ્રેક્ષતાની’
પદવીનાં ગણેલા છે તે વીશેનો ખોલાશો.

પ્રવરદીનઘઅશ્વતનાં.—અવસતા. કરદો ૩૧.

એરીઅનાંમ દખીઅનાંમ નરાંમ અશ્વતનાંમ પ્ર
વશીઓ ઇઅજમએદે. એરીઅનાંમ દખીઅનાંમ
નારેનાંમ અશ્વતનાંમ પ્રવશીઓ ઇઅજમએદે.
તુએરીઅનાંમ દખીઅનાંમ નરાંમ અશ્વતનાંમ
પ્રવશીઓ ઇઅજમએદે. તુએરીઅનાંમ દખીઅનાંમ
નારેનાંમ અશ્વતનાંમ પ્રવશીઓ ઇઅજમએદે..

અરથ.

ઈરાંન દેશનાં અશો નરની પ્રવશીને હારાધુ
ધુ. અથવા ઇજુ ધુ. ઈરાંન દેશની અશો
નારીઓની પ્રવશીઓને હારાધુ અથવા ઇજુધુ.
તુરકશતાંનનાં અશો નરની પ્રવશીને હારાધુ યા
ઈજુધુ. તુરકશતાંનની અશો નારીની પ્રવશીને
હારાધુ અથવા ઇજુધુ. શાહુઓ એ વીગરે ધણી
જગા ઊપર અશોની પ્રવશીને અને અશો લોકોને
ઈઆદ કરેલા છે. ધણી જગા ઊપર જીવતા
નરને અશોનો ખેતાબ મલેલો છે. જેમ હાદાર
હોરમજદને અશોનાં નાંમથી ખોલવાનાં આવેછે
તેમજ જરથોસ્ત શાહુબનેખી અશોનો દરજ્જો

મલેલો છે તે વીશે આવેલા અવસતા આપ્રમાણિયે
અવશતા.

•અશાકુન હોરમઝદાં અશાકુન નરથોશતરે.

અરથ.

અશો હોરમઝદ. અશો નરથોશત.

અથરક્ષેનાંમ અહમી. દાદાર હોરમઝદ
કેહુછે કે અથોરનાંમ નાંમ મારું છે.

જીવો હોરમઝદ ઇએશત. પોરીઆએ હથોરને
પ્રવદીનઈઅશતમાં નરથોશત પેગંબરને વા
શતે આવેલુંછે કે પેહુલો અથોરનાંમ. હવે તમો શા
હુએની ખાતરી થઈહશે કે ઇનશાંનોનાં પવીત્ર લોકો
થઈ ગયા તેઓને દાદાર હેરમઝદે પોતાના ખેતાઓ
સાથે મેળવેલા છે. તે સ્નાહુએ પોતાની કીરતી સાથે
ગેતી ઇનશાનની કીરતી સાથે બરોબર ગણી તો
ગેતી પ્રેશતા મુકરર થઈ સુકા. હવે આપણ
ઇનશાંનોને માંથે હંજરો તરેહનાં શવાબો •કરં
વાની અંને તમામ ગુનાહોથી પાછુ રેવાને આ
વેલુંછે પણ વખત પરમાણે બધાજ ગુનાથી નો
કોઈ દુર હોએતો અશો થાએ. અગર થોરો
શવાબ થોડો ગુનાહો બનેલો હોએતો તેવા ગુનાની
તેજશ કરવા પ્રમાવેલીછે. જોવો હલકોઈઆભારી
ગુનાહો થાએતો હલકી તૈયા ભારી તોજેશ કરવાને
આપરા વંદીદાદ નાંમનાં પુશતકમાં ખોળણું આ-

વેલું છે. તેવી તાજેશ કરવામાં આવેતોજ તેને માફ કરવામાં આવેલું છે. અગર નહીં કરેતો રશતા બેજના વખત શુધી તેવો ગુનેહગાર છે. હું આ શા રાખુચ કે તે વંદીદાદનાં પુશ્તકનો તમામ ખોલાશો કરવા શાથે ગરીબાને ઘણી શેરુલી શમજન પરે તે શાથે ઘણી કીરાએતથી વાંચવામાં આવે તેમ બંનતી જોગવાઈએ તમે જરથોશતી આની શેવા બજાવાને સુકશું નહીં. હવે ગેતી દેવો વીશે જે તમાને જે કેહીએ તે આ દુનીઆનાં બુરાં બુરી ચાલનાં માણુશો વીશે આપરાં ધરમ પુશ્તકોમાં જગો જગોએ આ પરમાંલું આવેલું છે. દેવેનાંમ મશીઆનાંમચ. એટલે જે દેવની ખાશીએતનાં માણુશો. વરી અવશતામાં કીકાંન કરેશાંન હેવા શબ્દો આવેઆચ તેનો અરથ કીક લોકો તથા કરપ લોકો. એટલે જે દેખતા હાંધરા કાંઈથી શારી ચીજ દેખી નહીં શખનારા, શારાં કાંત્રો જોઈ નહીં શખનારા તથા શાંભલંતા બે હેરા—તે ખરા પોકારો કાંને નહીં શાંભલનારા, તે શમજ તે બીપર વેઆંન નહીં આપનારા છતી આખે હાંધરા, છતે કાંને ખેરા. વરી કીક અને કરપ નામનાં મીનો દેવોબી છે. જે વીશીનાં અવશતા.

દુશમતે. દુજીખત દુજી અરશતે.

અરથ.

યુરૂ ખોલવુ. યુરૂં કાંતો કરવાં. યુરૂંથીજ
 ચાલવુ. ઈચ્છા ચલાવવુ. હવે ઈનશાન માતરની
 શાયે હંમેશાં એ બંધો તતવ લાગુજ છે. જો
 ઈનશાંન લલાં કાંતો કરવા ચાહું તો કરીશમે અ
 થવા યુરૂં કાંતોથી કરવા ચાહું તો તુરત કરી
 શમે. પણ હાવી જગા ઊપર વધારાની અકલ વા
 પરવી જોઈએ; ત શાયે જાતી અકલથી જોઈતી
 મન શખતી લંબાંન વાપરવી જોઈએ, પછી જોયી
 કાંતો કરવાં તે ઊપર વીચાર રાખી કરવાં. તે
 કાંતો દાદાર હોરમજદનાં લલાં કાંતને મલતાં
 છે કે નહી તે ઊપર ચોકશ ઘેચ્યાંન આપવુ, જોયી
 બેહુશતનો મારગ હાંશલ કરે તેવાં લલાંજ કાંત
 કરનારને પ્રેરેતાઈ ખેતાય મલેલોછે. અગરજો
 તેવી મલી નેમ વીરૂધ જાઈ અનીતી ભરેલાં
 યુરૂં કાંતો કરેતાં દાદાર હોરમજદનાં લલાં કાંત
 નો શતરૂ થાઈ અંગરેનેનીજીશનો દોશત બની
 રોશન બેહુશતથી બેનશીય રેહી તારીકી એટલે
 હંધારાં દોજખનો લતીજો હાંશલ કરે ઈચ્છાને
 દોજખ ભાગવે. વરી તેવી યુરૂં ચાલનાં માંણુશેને
 દેખને ખેતાય મલેલો છે. શાહુબો વરી તત્તોને
 જણાવા માંણુચકે ઘેરનો વડો પોતાનાં ઘેરનાં
 માંણુશેને કાએદાશર ચલાવાની ગણતી કરેતો.

ઘેરનો નાંશ થાય. ખોહલાનો વડો હોય અને
 ખોહલાનાં લોકોને રીતશર ચલાવાની ગણતરી
 કરેતો ખોહલાનો નાંશ થાય. ગાંમનો વડો
 ગાંમની બંદાબશતી નહીં રાખે તો ગાંમનો
 નાંશ થાય. શેહરનો વડો શેહરની શાંભાલ નહીં
 રાખેતો શેહરનો નાંશ થાય. તેમજ કુટુંબનો યા
 ટોલાનો વડો કુટુંબ યા ટોળાનો બંદાબશત નહીં રા
 ખેતો ટોલા યા કુટુંબનો નાંશ થાય. તેટલું જ થઈ
 ને અતકે નહીં તેનાં માંથાં પરીનાંમ તે વડાવોનેબી
 ખમવાં પડેછે તેનું જાનવું એ છે કે પોતાને
 ઘેરનાં માંનશે વહુ દીકરાંને પહેલેથીજ કબજામાં
 નહીં રાખતાં મારામારી વીગરે કંકાશ વધારી
 ચેલી બાજે વખત તેવો હૃદયી બાહર જાંએછે
 પછી પાછાં હૃદમાં લાવતાં તેનાં વડાને ઘણું
 ખમવું પડેછે. ખોહલામાં કુશંખ વધી મારામારી
 વીગરે કોઈ માંડો બનાવ બનવાથી તે ખોહલાનાં
 બુજરગો યા દાનાવાંને કપકો જાહેર. ગાંમનો
 હાકમ ગાંમની સાંભાળ રાખવાની બેદરકારી કરે
 તો ગાંમ બિજડ થાયછે તેનો જવાબદાર પોતા
 ના પાદશાહાનો થઈ પડવાથી તેના કોપમાં આ
 વી શીખશાને લાયકનો થઈ પડેછે. • તેમજ
 શેહરનો પાદશાહા રઈઅંત બિપર જુલમ પાડવા
 છતાં તેઓની કોઈબી દાદને પોહાંમતો નથી તો

શેહેરના લોકોમાં બેઢલી થઈ ઠંકાશ વધી તેમાં
 તરાં પડી ખુનરેજ થાએછે. થોડાં લોકો પરજા
 સંતાક એટલે રાત્રી વગર રાત્ર ચલાવવાની
 તરફેણ કરેછે તો થોડાં લોકો રાત્રગાદીની હી
 માએત કરેછે, પછી માંહેમાંહે લડાઈ થઈ
 તેનાં માંઠા પરીણાંન નીપજેછે. વળી ટોળાનાં
 વડા ટોળાની કાળજીને નહીં પોહોંચવાથી પોતા
 ની આપખુદ સતા વાપડવાથી પોતાનું વડાપણું
 બી ખોઈ બેસેછે. જેનો એકજ દાખલો આપી
 તમે જલા મીજલશીઓની ખાતરી કરી હુંકું
 કુંકું જેથી તમારો અમુલીય વખત રોકાએ
 નહીં. સાહેબો મુંબઈ જેવાં દોલતમંદ શેહેરમાં
 વળી શુધરેલા વખતમાં આપણી દીનનાં વડા પોતા
 નો હક દ્યારતા જાએછે તથા આપણી જરથોશતી
 પંચાતના અકાબરો આગલ થઈ ગયા અને
 હાલીછે તેમાંથી કેટલાએક સાહેબો પોતાનાંજ
 વીચાર પોતાનીજ મરજી અને પોતાનીજ ખો
 હોંશ વાપડી ટોળાનું દીલ દુખવી કેટલાંએક
 કાંમે ધરમ વીરધ યા ટોલાં વીરધ કરી અપકશ
 પાત લોકોનાં દીલ દુખવી કેટલીએક પોતાની
 શત્રુ વૃત્તીક ખોઈ બેઠાછે. તેવોએ આપસવારથને
 વાશને કેટલીએક આપખુદ શતા વાપડવાથી અ
 ને ગરીબ જરથોશતીઓની દાદને નહીં પોહોંચ
 વાથી તેઓને ધણી મેહુનત આપવાથી જેવારે

તેવો પંચાતની શતા શાંને થવા લાગા જેથી
 પંચાતના અકાબરોએ હારી ખાઈ પોતાનો ફેટ
 લોએક હક સરકારને સંબંધીન કીધો જેથી હવે
 તેનાં માઠાં પરીણાંમ હાલ સરવે જરથોશતીઆને
 આખવાં પડેછે અને હવે દીન ભગે તેઓને પશ
 તાવું પડેછે. શાહુઓ હલકાનાં હલકી વરણને માંથે
 પંચાત છે, તેઓની કોમનો ઇનશા પોતાના હા
 થમાં જાલવી રાખીઓ છે અને આપણે ચઢતે
 દરજેના હોવા છતાં આપણીજ પંચાતનો ટાલો
 નહી હોવાથી સરકારી કાએદાનાં પ્રશ્ની જઈએ
 એજ અપ્રશોશ ભરી વાત છે. જો તેઓ સંર
 વને શરખી રીતે ગણી એકજ રીત રાખી ગ
 રીઓની દાદને પોહોંચીઆ હતે તો કબી આવી
 ઇનશાજનીતી તેઓને છોડવી પડતે નહી પણ
 પેહલેથીજ વીચાર ન ફરતાં પ્રાછળથી પશતાવું તે
 નકાંમુ તેમજ ભાઈસાહુઓ જેથી કાંમ કરવું તે
 પેહલે લાંમખી મનશકતી વાજડી પછી કરવું
 હવે માફ બોલવું બંધ કરતાં તમે ભલા મીજ
 લશ્થી સાહુઓને વીનવતી કરી અરજ ગુજારેછું
 કે આપણાં વડા પંથકનાં નાંમીયાં કુટુંબનાં
 જે ધણાં વરથો થયાં કુસંપ ચાલેછે તે હાલ
 ધણો વધી ગીઓછે તેનું સાફ પરીણાંમ આવે
 હું જોવાને ધણો ભાગ ઇનતેજારી ધરાવેછે તે

મજ હું ગરીબ જાણેદારી આ બાબે અતીશય દલ
ગીર છું, તેથી ધાણતી એવી લાગેછે કે રખેને આગ
જં આલતાં એં બુરો શરો વધી જઈ તે વડા દસતુર
છંનાં નાંમીયાં ખાંનદાંનમાં માંડો. બનાવબને જેથી
આપણુ સરવેને દલગીરી થાયે પસતાણું પડે તેથી
તમે શાહેબોએ, ખોદાને હાજર જાણી વડા દ
રતુરજની અને તેઓના વડીએલ થઈ ગયા તે
ઓની કીરતીની સંભાળ કરવા બનતી કોશેશ કરી
આ ગરીબ કસબામાંથી કુસંપના બુરો સરો દુર કર
વાની ગોઠવણુ કરવી જેથી શોભા ભરીછે થઈ
પરજીપીઓગી કામ કરવા સરખું બને અને આ
પણી ગરીબ અનજીમનથી શોભા ભરેલાં કાંતો
થઈ ટોળાની આબાદી રહે. આંમીન. આંમીન.

ભીપલી વાહેજની અસર હજો ધારવીએચ
કે સરવે અનજીમનને થઈ પણ પેલા આપજીદ
નવા શુહલેગારોને નહી થઈ. તેટલે તો શુહલે
ભંગ કરનારો બીજો રકાશ અંચીતો બાહાર
આવીઓ તે એ કે પેલાં મુંબઈના વાડીઆજનાં
આતશખેદેરાંમનાં (૩૪૦૦૦૦) અને બીજા એકઠા
થતાં મોટી રકમના રૂપીઆ લેવાનો લુભકો લેવા
ની ભલટમાં આવી કેટલાંએક જાણેદો ખુશીખુશી
થઈગયા. અનજીમન બોલાવવાની હીમત કીધી.

પેલી કેવલ માફક નિશ નહીં તેટલે ખુતો ડાટી
 નેલેઆ તે એ ને કોઈ આપરવાલા બેહુધીન
 શાહુબની ગોઠવણ કરવાથી તે શાહુબે તાતાઈ
 સાહુબને કેહુંજી ને નવશારીની વડી અનજીમન
 ભગી કરી તેઓની એકદીલીથી જાહેર મીટીંગ
 બોલાવી મુંબઈની પણ સરવે. માએદોની રાજ
 ખુશીની એકમતથી રાજ થવા સાથે અનજીમન
 ભરી વધારે મતો લેઈ ચોકશ કરી ધારાના હી
 માએતીની મારફતે કાએદો પકડી પ્રીઆદ ક
 રવાની ગોઠવણ કરવી. હવે આવું શુભ કાંમ
 પેલા તાતાઈ સાહુબે માંથે લીધું નેથી તેઓ
 સાહુબને નોટું માન આપવા સાથે હને ખુશી
 થઈએ છીએ કારણકે. અમારી ખરી નેમ તે
 રૂપીઆ લેવાની હોવાથી અમે ઘણાં વરસ થયાં
 જાહેર હીમત કરી એક હુંડૂબીલ વટીક કાઢાડી
 નવશારીની ભગરની અનજીમનને શુચના કરી સુ
 કેલા. હવે તે કાંમ પાર ઊતરેએવી પાટીઊપર
 આવે તેમ બનીઊ પણ તેવાં પરઊપીઓગી કાં
 મનાં ચોરીમાંથીજ ચચરીઊ કે ને કાએદો ખાંનગી
 મીટીંગ બોલાવવી ઘટે, જાહેર સભા બોલાવવી
 ઘટે તેમ બનીઊ નહીં. કોઈબી નવશારીની અન
 જીમનને મલતાં કાંમો હોએ તે કામની ગોઠવણ
 કરવાને અનજીમનના વડા તરણ મુખે શાહુબો

ની ચોકસ ગોઠવણ હોવા છતાં જ્યારે ખાંનગી
 "બેઠક કીધી તેમાં પેલા અનજનનના વડા બંને
 દેશાઈ સાહેબોનેજ દુર રાખીઆ. ભાઈ શાહેબો
 તમે શારીરિક શક્તિ હશે કે કોઈની અન
 જનનમાં કોઈની પંચમાં કોઈ નવી ગોઠવણ
 તેનો નેમનુક કરવામાં આવેછે તેવારે તે વીશે
 ગોઠવણ તથા નેમનુક કરવાને નાંખીઆ માંણ
 શો પેહેલો ભાગ લેછે. ચોકસ બંદોબસત કરી
 પછી જાહેર મેલેછે. એવા કાએદા છતાં પેલા
 તાતાજી શહેબે અને ઊધરતી વએના દશતુરજી
 એ ઘણી ભુલ કીધી. ફક્ત એવીજ તકલીલી
 વાત, વચમાં લાવીઆને એ બાબદમાં કારી
 પાધડી બાંધે તેવા અચેરનાંનનું કાંઈજ કાંમ
 નથી તેઓની શુદ્ધ લેવાનુંબીજાણે કાંમ નહી
 હોએ તેવી નેમનુક કરી જાણે તેઓ અચેર
 નાંન તરીકે તો નહી પણ નાંખીઆ શાધારણ
 માંણશબી નહીજ હોએ તેમ જનજી ગાંમમાં
 પ્રાટકુટ પડે. બીજાં ભલાં કાંમોમાં આગળ ચાલ
 તાં નુકશાંન થાએ તેની ખુરી અસર સરવે વ
 તનીઓને ચાખવી પડે એવો કોઈબી વીચાર
 દીલમાં નહી લાવતાં તેઓને દુર રાખી થોડા
 મતલબીઆ બોલેદો શાયે લેઈ ખાંનગી મીટીંગ
 ભરી વળી તેજ મીટીંગમાં બોલાવવામાં આવીજી

જે કાલની જાહેર શખા વખતે પેલા બંને દેશાઈ સાહેબોનેબી બોલાવશું. શું આ થોડો ઊપકાર, પેલા નાંભીયા નરો ઊપર થાએઓ. અતીશય તરેણે રાત દહાડો દોલાને વાશતે સરકારી કાંબોમાં બનતી જોડેનત કરે તેનો ઊપકાર શું આ થોડો કહેવાએ? તેઓ નાંભીયાં માણસ તરીકે ખાંનગી બેઠકમાં નહી તેનો બંદાબસત કરવા લાએકનાંબી નહી હોએ? શું એ થોડી ફીલ શુદ્ધી છે. હું એટલુંજ તમે વાંચનારા સાહેબોનું ધીઆંન ખેંચું કે જેવારે કારી પાઘડીઆ હ થોરનાંન શાહેબોનું કાંઈ કાંમજ નહી, તેઓને એ રૂપીઆ વીશે કાંઈ હક નથી તેવારે પાછું આગમાં તેલ નાંભી તેઓને ગોશે કરવાનું કારણ શું. તે એ કે રોજ ૧૩ મે માહા ૪ થે જાહેર બોબેદોની અનજીમનનાં તેરાં કરાવીઆં તેને મલતાં તેરાં દેશાઈ સાહેબોને કરવાની કાંઈ અગત હતી નહી. અવલતો જે હેંડબીલ કારી પાઘડીવાલા સાહેબ, તાતાજીને નાંબે છપાયાં તે અનજીમનને નાંબે અથવા વડા દશતુરજ સાહેબ ને નાંબે છપાવાં જોઈતાં હતાં. ખાંનગી મીટીંગ માં દેશાઈજ સાહેબોનું કાંમ હતું નહી તેમજ તાતાજી સાહેબબી તે મીટીંગમાં શાંતેલ નહી થાતે. બારોબાર તે વીશે ગોઠવણો કરી આપતે

તો દેશાઈજીનેયી કંઈ ગોશે થવાનું કારણ રહેત
 નહીં. વળી તે દીને અનજીમનનું માણસ બેઠ
 નજી રાવ દેશાઈજી બેઠનજી દારાબજીને પેહેલું
 તેરું કરવા આવીઆ ને જનાંભાઈ દશતુરે કે
 વારીગિય કે વાડીઆજનાં આતંશબેરાંમની આ
 વકનાં રૂપીઆં હીરજીભાઈ શેઠનાં પાશે. એકડા
 થએલા છે તે લેવા વીશે તત્તોયી આવજો. અન
 જીમનનાં ગોઠવણે કહી સમજાવવાની છે નેથી
 દેશાઈજી ગોશાથી બોલીઆને જનાંભાઈ કાણ,
 તે થાએય કાણ, તેને કાણે દસતુર નેતેઓ. એ
 ટુંકું શ્રમજીને રાવ સાહેબ પાછા ગીઆ. પાંચ
 મીત્રીટ પછી વળી દેશાઈ બરજોરજી નવરોજી
 પાશે આવી કેહેવા લાગા ને દસતુરજી સાહેબે
 કેવારીગિય કે હીરજીભાઈ શેઠને ઘેર આપણાં
 રૂપીઆ અટકેલા છે તે વીશે અનજીમનનાં
 આવજો. તે જગા ઉપર એદલજી બેઠનજી જે
 શાઈજી હાજર હતા તેવણ બોલીઆને તત્તો
 મારા મુરબીજીને તો જનાંભાઈ દસતુરને નાંતે
 ઈજન કીધું અને ઈહાં તો દસતુરજીને નાંતે કરો
 છો. બેઠનજી રાવે કહેલો ને સાહેબ મેં તાંહાં દસતુર
 જીનુંયી અને જનાંભાઈનુંયી નાંતે દીધું હતું.
 એદલજી દેશાઈ ગોશાથી બોલીઆ કે તું કાણની
 શ્રમનાં આવું ખોટું બોલેય. તેટલે બીજી

તેરું દશતુરજીને નાંમે જમશેદજી હોમજી
 ભાઈ દશતુર પુકે કરાવીજી. જવાબ દેશાઈ
 બરજોરજીનો કે ગેઈ કાલે ખાંનગી બેઠકમાં હું
 મારું કાંમ નહીપડીજી અને હમણાં આવવાનું
 હમારું કાંમ શું છે જવારે હમાને લાગતું વળ
 ગતું જ નથી તારે તમોને સારું • શુભે તે કરો.
 દેશાઈ બમનંજીએયી જમશેદજી દશતુરને ઊપજો
 જવાબ કહ્યો. તે ઊપરાંત કેહેવડાવીજી જે
 સરકાર તરફથી ઘણા દાહાડાનો સવાલ પતર
 આવીઓય તેનો જવાબ મોકલવા વીશે તમોને
 પ્રશ્ન મલતી નથી. જાહેર અનજીમનને ભેગા
 કરતા નથી તે કામની પેઠેલી અગત છે તે ઊપર
 તમારો વીચાર પોહ્યાંયતો નથી જે અગતનું
 કાંમ આખાં ટાળાંનાં ભલાં કાજેનું છે તે જ
 લદી થવું જોઈએ. આવા જવાબ વાજબી કે
 બારંવા છતાં અનજીમનં ભરાયા પછી વળી ત
 રીજી તેરું પેલા બંને દેશાઈને • અનજીમનનાં
 નાંમથી કરાવીજી. આ દેખાવ અનજીમનનાં
 કરવાનું કારણ જુદું જ હતું; જે શાહેયો અનજી
 મનને નાંમે ઈજન કરવા ગીઆ તેઓનેયી બીજાં
 તેરાંને મલતોજ જવાબ કહ્યો. એ દીનની અ
 નજીમનનાં હમુને જાવાની પણ અગત વાજબી
 • દીશી નહી કારણકે તે જગા ઊપર કંઈ ઊલટુ

થાએ, ઊલટું બોલાએ તે મારાથી ખાતરી કરી
 મુગું બેસાએ નહીં. એવી મારી ખાતરી હતી.
 કારણ કે તે જગા ઊપર ઘણીબી વખત અન
 જુમનો ભરાઈ છે પણ કોઈથી વાજબી બોલાતું નથી
 પણ બોલીને જુદી બદનાંમી લીએ તેનું કંઈ વલે
 નહીં. તેજ મીજલશમાં પેલો પરખીઆતુ એર
 ચલ મોદી બે શખુન વાજબી બોલીઆ ને અ
 થોરનાંનમાં બે અનજુમન છે કે કારી પાઘડીની
 જુદી અને શરદ પાઘડીની જુદી. શું કારી પાઘડી
 નને કંઈ હક નથી એ વીગરે કેટલુંએક વાજબી
 બોલવા છતાં કોઈથી તે ઘણીનેમલતું થઈ નહીં
 શાંમનાં તેવા શાહુઓ રૂપીઆ લેવાની ઊલટમાં
 આવી પેલા મોદીનાં બોલવાને વજન આપીછી
 નહીં વળી તેજ મીજલશમાં એક દશાઈ સાહુબ
 વીશે બોટું બોલવામાં આવીછી. પણ તે વીશે
 તેજ વખતે તજવીજ કરતાં પુરતી રીતે સાબિત
 થઈ નહીં. અને એર મતલબીઆઓનો રકાશ
 થઓ. પછી પેલા જાહેરમાં આવેલા કાએદા
 તરણ પસાર થયા. વળી રોજ ૧૫ મો માહા ૪થે
 શેઠ બેરાંમજી નોશેરવાંનજી શીરવઈનાં ઘણાં
 વરંશનાં ચાલુ ગહનબાર થાએછે તે થયા તેનાં
 અજાએબી એવી થાઈને વરશ બાર શુધી ધર
 મનાં ૫૨માંનથી ગોશતનું ખાનું ખવારવાનું ગુ

નાંહ ભરેલું શમજી વરી પેલા તેવણના દસતુ
 રજી એરચજી શોરાખજી મેરજીરાણાનાં શમજી
 વવાથી નહી ખવારતા હતાંપણ કોઈ નવા પેઠાં
 મયરે આવી શેઠ એરામજીને શમજીવીજી હશે
 તેથી પોતાનો ખરો વીચાર પ્રેરવી ગોશ્વદાન
 જાએ કરાવી ધરમનાં ઊપાધીઆધ્યરમગુરુએને
 અશોદાંદ આપવા સાથે જમારી ખુશી ખુશી કરી
 નાંખીઆ. પ્રકત શ્રમાઈને વાશતે અને ધરમનાં
 પ્રમાનથી ઊલટું થએલું જોવાથી વરી નાંખી
 આં માણુશોનું અધુરું મન થએલું જોવાથી
 હુમોજ નાંખુશ થઈ ઘેર આવીઆ. હુમો નમન
 તાઈ સાથે એ ધરમાતુ શેઠ સાહેબને અરજ
 ગુજારીએચ કે તમારું મૂન નહી આજે તરું કે
 નહી પેલી તર આણું હોએ તો બેહતર એ છે
 કે ગહમખાર સાહેબનું જશનનું કામ જારી રાખી
 હુમણાં જે બખશેશ આપોછો તેનાં કાંઈ વધારો
 કરીને આણું જમનવાર એકેદમ છોડી દીધેલું
 બેહતર કેવાએ. પછી તો તમારો ચાકર નાચારછે.

વરી ખુશાલી ભરીજી એ છેજે વડા દશતુરજીનાં
 ધરમાં કંકાશ વધો ગીઓ છે તે દુર કરવાને
 અને લેનું દેનું પતાવવાને પાંચ છ નાંખીઆં
 માણુશોએ લવાડી લેતે તેઓને ખુશીથી શમ
 . જીતી કરાવા નેમાઈ છે તે વીશેની કમીટી રોજ

૧૭ મો માહા ૪ થી શેઠ બેરાંમજી નો શેરવાંનજી શીર
વાંઈ નાંહાં ઊતરેલા હતા તે મકાંનમાં કલાક
તરનને અમલે એક બેઠક કરીને ચોકસા કરી
ઊઠીઆ છે. હવે ખચીત આશા રાખવામાં
આવેછે કે નાંમીયાં દસતુરી કુટુંબમાંથી કંકાશ દુર
થાશે કારણ કે મુંબઈનાં બે નાંમીયા નરો જે
ઓ અરા ધરનાતુ તથા નીતીવાંન છે તેઓએ
એ કાંમ માંથે લીધુંછે તેઓને પુરતી રીતે
જશ મલે એવી દુઆ માંગુંછું.

હવે સરકાર તરફથી આવેલાં પતર વીશે
હુમો પાછા પેલા બંને દેશાઈ શાહેઓ પાશે જઈ
બનતી મેહેનતે રોજ ૨૯ મો માહા ૪ થી જાહેર
અનજીમન બોલાવાની પ્રજા પાડી જેથી દસતુ
રજી સાહેબે અનજીમનનાં માંણશ પાશે એજન
પ્રવીઆં. પણ કાએદા વીરધ થવાથી દેશાઈ
બનનજીએ અટકાવ કીધો તેનું જાણવું એ કે
આગલથી એ બંને દેશાઈ શાહેઓને પુછવા વગર
તેરાં પ્રવેલાં તેનો અટકાવ થયલો તે છતાં
પાછાં તેરાં બેનનજી દેશાઈને પુછાવા વગર પ્ર
વીઆં. પછી તેવજી તેરાં કરતાં અટકાવ કર
વાંથી કાણુને શોભા ભરેલું થાઈજી તે ઊપર
તમો શાહેએજ વીચાર કરવો. પછી વચમાં ચાર
કલાક થઈ ગયા અને બેનનજી દેશાઈજીની રજા

મેળવી પ્રીતી અનન્યમનને ઈશ્વર કરાવીઆં
 નથી ચાર કલાકે ખરશેદવારીના અંગલામાં શૂન
 થતે અનન્યમન એકઠી થઈ તેમાં મુખીય વડીલ
 શાહુએ દશતુરિન દશતુરજ દારાબજ માહીયારજ
 તથા દેશાઈજ બરજોરજ નવરોજ અને દેશાઈજ
 બેમજ દારાબજ પોરીઆ અને બીજા દશતુર
 શાહુએ તથા બેહેદીન શાહુએની મોટીસખા ભરાવા
 પછી દેશાઈ મનચેરજ બરજોરજએ શખા બોલાવા
 નું કારણ કહા શમજાવા બાદ તરણે વડીએલોની
 આગેવાનીથી શરકાર દરબારના કેટલાંએક કાંમે
 અનન્યમન તરફથી કીધેલાં તેની યાદી વાંચી
 શમજાવી અને ખંડેરાવ ગાએકવાડનાં વખતમાં
 જરથોસતીઓમાં નાંતરે તથાતલાક વીશે શરકા
 રજ રજ આપતી હતી તેમાં આપણી નાંદાંન વોહુ
 દીકરીને શરકારમાં મુખજીયાંની આપવી પડતી
 હતી, તેટલુંજ નહીં તે વાશે હાજ નાંજમાં ભાગ
 લેવાને નાંમીમાં અને આજરદાર માંણશેને
 શરકારની કચેરીમાં પુરાવો આપવા જાવા પડતું
 હતું તે અડચણ ટાલવા બનતી મેહનતે પાછું
 આપણી અનન્યમનના હાથમાં આવીજ તે વાંચી
 શમજાવી પછી હમણાં પાછું શરકાર તરફથી નાંત
 રાં તથા તલાક વીશે સખાઈ આવેલો પતર વાંચી
 શમજાવીએ અને અનન્યમનને કહી શમજાવીજ
 ને એનો જવાબ શું લખવો તે તેનો શાહુએનાં

વીચાર લેખર છે. તમોએ એકમતથી જવાબ
 મોકલવો. જરા ગડબડ થવા બાદ મોખેદો બર
 નોરજી કોટવાંલ તથા રૂશતમજી અવાશીઆ
 બોલીઆ જે તમે તરજી વડીલો અનજીમન
 તરજી કોઈથી કાંમનો ખટપટ કરોછો તેમ
 કરી જવાબ મોકલો. દેશાઈ મનચેરજી બોલીઆ
 તમો હમુને આજે વડીલો તરીકે કેવોંય અને
 હમુને પછવાડે માંડું બોલવાને હમારી ગીબત
 કરવાને કેટલાએક શાહુઓ ચુકતાનથી. જેવોનાંદાંન
 બુધીના છે તેઓ બોલે, એ વાત નેયારીછે પણ મો
 હટી મોહટી શરૂદ દાહાડીવાલાઓથી હમારા વીશે
 હલકા શમુનો વાપડે એ અજાએથી જેવું છે.
 વધારે ગડબડ થઈ એટલે દશતુરજી રૂશતમજી
 કેકેબાદજી બોલીઆ જે શાહુઓ આપણે આજે
 જે કારણને વાશતે શમા બોલાવીછે તેનોજ ની
 વેડો લાવો તો ધણું શાઈ. તમારી કોઈ તક
 રારો હોએ તેને વાશતે બીજો દાહાડો નેમી તજ
 વીજ કરો તો સાઈ. મનચેરજી દેશાઈ બોલીઆ
 શાઈ તેવારે તેમ કરશું. પછી પેલાજ બંને મો
 બેદ શાહુઓ બોલેઆ. ના શાહુય તમુને કોઈ
 બોલીકી નથી, હમો કોઈ બોલીઆ નથી તમુને
 કોઈએ ખોટું શમજાવીઆ હશે. તમો તે ધણીજું
 નામ દેવો. એ વાત ખોટીછે. પાછી ગડબડ થઈ
 ગઈ. દેશાઈ મનચેરજી બોલવાજાએ એટલે પેલાજ

શાહુઓ બેલીઆકે તમે શાહુઓનોતો ઊપકાર હમા
 શીબિપર મોટા ખરશેદજી દેશાઈ શાહુઓનાં વખતથી
 છે તે શાહુએ હમુને અર્જવાલેલા છે. તમે મુર
 બી તરકે હમારા બિપર ઊપકાર કરતા આવેઆ
 છો તેમજ કરવું જોઈએ. હમે તમે લોડિને
 આજની ઘડી સુધી ઊપકાર માનતા આવીઆ
 છેજીએ અને માનીએય. દેશાઈ મનચેરજી
 બોલીઆ જોવારે તમે હમુને માંન આપેય
 તેમજ હમે અનજીમનને અમારી આંખો કરતાં
 શરસ ગણીએય. તમે હમારી બાજુ. તમે એક
 જોશ્નદોનુ ઠેલુ. હમે તમારી રખેવાલી કરી
 શીધે રસતે ચલાવનારા. પણ શાહુઓ આજની
 શરકારનાં કાંમે તમે શમજોય તો ખંડા જે
 તે કરવા માંગે તે કરી શકે પણ આપણા ઠે
 લામાંથી દાહાડે દાહાડે શંપ તુટતો જાય છે.
 કેટલાએક શાહુઓ પોતાનાં આપ ખુદ વીચારનાં
 થઈ ગયાછે. એ તરણે શાહુઓએ કોઈબી બા
 બદનો સુકાદો આપવા છતાં તે સુકાદો ઊપરનાં
 રાજ થઈ શરકારમાં કોઈ અપીલ કરે જોયી એવો
 શાહુઓને તેવી બાબદો વીગે જવાબદાર થવું
 પડે. વલી આટલું તો બોલવા માંજીય કે
 કોઈ શાહુએ કોઈ અગતશર અરજ કરવાંથી કોઈ
 વખત તે ધણીને ચોક્કસ અથવા જિતાવજો જ
 વાચ મલતો નથી, પછી તેવા ધણીનાંબી વાંક

કેમ કરાવ્યે. એક દેશાઈ કહે રૂલાનાં દેશાઈને
 ધેર જાઓ, તે શાહુબ કહે દશતુરજીને તાંહાં
 જાઓ, દશતુરજી કહે રૂલાના દેશાઈની ખોટી છે.
 ઈતીઆદી બાબદોથી વખતે છ મહીનેખી અ
 રજદારને જવાબ મલતો નથી જોથી તેવી કેટ
 લીએક બાબદોના, કાએદા બાંધી તે. બપર શન
 શતે અનજીનનની શહીઓ લીધાનાં આવેતો
 તેમ બને. જોથી એ તરણે શાહુબો પોતાનું કાંમ
 ફરીઆ જાએ. કેટલીએક ગડબડ થવા બાદ
 છનાંભાઈ દશતુર ખોલીઆ જે તે કાએદા છપાવા
 જોઈએ તે શરવેનાં ધીઆંનમાં આવેતો બાહાલ
 રહે. વરી ઘણી ગડબડ થઈ ગઈ. કોઈ બોલે
 તે શમજાએ નહી. કોઈને બોલવા દીએ નહીં.
 જોથી હમો બેઠલાં ભઠી વડીલો આગલ જઈને બો
 લીઆ જે છનાંભાઈ કહેઅ તેમ નહી થવું
 જોઈએ, તેવારે તો 'કાએદા બાંધનારની અને
 એ તરણે શાહુબની મનશક્તી બપર શખુને
 જાએ. લેખી કાએદા વીશે કોઈને તપાશવું હો
 એતો તેવા લેખી કાએદા તરણ ચાર જગા
 બપર રાખી તે વીશેની કોઈ ચોકસા મુદત
 નાંખી અનજીનનને જણાવવું જે આટલા દા
 હાદામાં જેને કંઈ વાંધો જાજર આવે તે વાંધો
 પોતાનાં વીચાર સાથે થેડવેલી મુદત અંદર
 તરણે વડીલોને લખી બોલાશે કરે. પછી તે

તેઓનાં ધીઆંનમાં આવેતો પ્રરવે યા નહીં.
પછી જાહેર અનજનન ખોલાવી કાઢેદા વંચાવી
શરવેની શહી લેવી. એ વાતપછી એક મતૃથી
બાહાલ રહેવા બાદ મીજલશ દરખાશત થઈ.
હતી; પણ હજીરવેર તે વીશે કાંઈ ચોકસ થાયજી
જણાતું નથી.

હવે પેલાં ૩૪૦૦૦૦) હજાર લેવાની બાબદ વીશે
રોજ ઉત્તોખાહા પ મે મુંબાઈમાં માંછુકજી શેકની
અગીઆરીમાં મેષેદાનીશભા મલી હતી તેમાં મારું
ખોલવું એ હતું કે આ રૂપીઆ લેવા તે કાંઈ શેહેલાઈ
થી લેઈ શકાએ તેમ નથી. શાંમનાં માણુશોખીકમ
નથી. જેથી ચોકશ નેમજીકથી કાંમ કરવું. તરીજી
દરખાશતમાં જે મેનીજર શાહેબો નેમેલા છે તેને
બદલે આપણી પાંચે પોરમાં જેઓ વકીલ શા
હીશીટર અને ખીજા જેઓ કાએદા શીખેલા છે
તેઓને નેમવામાં આવેતો વધારે કઠિઅત થાય
અને ભગરના વડા દસતુરજી શાહેબ નહીં હો
એતો બેહેતર થાએ કારણ કે વખતે મુંબાઈ
આવી તેવણને જીખાંની આખવી પડે તો તેવણથી
આવવાને બને નહીં. તેવણને શોભા ભરીજી થાએ
નહીં. તેથી મેનીજરની પ્રબદલી થાયતો શાહ, ઈતી
આદી. એનો શેવરનો નવાબ એવો મલેઓ જે
નવશારીમાં ગોઠવણ શાઈ છે તેજ આપણે બાહા
લ રાખવી જોઈએ.

નાંગદાર શરકાર તરફથી માંણુશોની ગનતરી
 કરવા વીશે, જરથોશતી ધરમનાં શરમાંન
 શોથે રોજ ૩૦ મોં માહા ય મે ધોલી
 તલાવપરની શેઠ જમરોદજી દાદાભાઈ
 આંમરીઆની અગીઆરીમાં
 મોખેદ રતનજી રૂશતમજી
 કાંગાએ કીધેલી

વાએજ.

પાપ દાંદારની નદદ હુજો.

મીનલક્ષના શાહુબો—આજ રોજે તમે
 શાહુબોનો અમુલ વખત 'રોકી આ જગા ઊપર
 ભેગા થયા છે. જેથી તમારો ઊપકાર માનું છું.
 આજની મીનલક્ષ બોલાવાનું કારણ એ કે આ
 પછી નાંગદાર શરકાર તરફથી જે પત્રો માણ
 શોની ગણતરી કરવાનાં હેતુથી આપણને મ
 લીઆં છે અને તે ગણતરી કરી લતા લતાનો
 શુમાર રાખવા તે શાયે કોઈબી તરેથી
 આપણી શુખાકારી જાલવવાની નેમ આપ
 ણને માર્ગ મ પડે છે. જેવાકે કોલાબા કોટ બાહાર
 કોટ મજગાંન ઊમરખાડી વગેરે લતાવો ઊપર
 કેટલી વશતી છે. કેટલાં બીનરોજગાર અથવા

વગર કેળવણીનાં યા અપંગ ઈતીઆદી માનશે છે
 તેવા લતાપર પોતાની દેખરેખ રાખી કોઈથી ભલક
 ઊપાએ લેએ. હવે શરવે લોકોની ગણતરી તા. ૦
 ૧૭મી ફેબ્રુઆરીને દીને રાતનાં એકજ વખતનાં
 કરવાની છે. તમે શાહેઓ તો તમોને મલેલાં
 પતરકો. વાંચી વાંચી થયા હશે તોએ પણ મારે
 શમજાવવાની પ્રજા એટલીજ છે કે કોઈ કોઈ
 શાહેઓને શમજાણ નહી પડે. પતરક તઈઆર
 કરી મેલીઆ નહી હોએ તેઓએ તઈઆર ભરી
 રાખવાં. તમોને તે વીશે શમજાણ નહી પડે તો
 પારપડોશીને પુછી તેમ કરી મેલવું જેથી આપણા
 નાંમીઆ અને શાલેશ ટોલાથી શરકારી માંણશેને
 ધણી મેહેનત આપવાનાં આવે નહી અને એ
 રાતે બનતાં શુધી શાલેશાઈ, ભલમનશાઈ વાપરવી
 જેથી આપણાં નાંમીઆ જરથેજાતી નાંમને, આ
 પંણા વડીલોને શોભા ભરેલું લાગે તેમ કરવું
 કોઈએ હુજરાઈ કરવી નહી. એ આપણા
 ટાળાનું કામ નહી એ બેઅકલી અને વગર કેળ
 વણીનાં માણશેનું કામ. વરી આપણે રાજકરતાનાં
 હોકમ પરમાંણે શાએ શાયું પતરકનાં લખવું જેથી
 ગોયા આપણે શરકારને માંન આપવા શાયે આપણ
 ને હુશતીનાં લાવનાર દાદાર હોરમજદને માંન આ
 પવા તેનાં પ્રમાનો પરમાંણે ચાલવા જેવું થાએ

આપણાં ધરમની રૂવે તેમાં આવેલી બીનાં તમે
ભલા મીનલશીઓને શ્રમજીવું.

અવશતા.

મનશની ગવશની કોનશની. દુશ્મત દોજીખતે
દોજીઅરશતે. વરી એજ બાબદને મલતું ૫૨માં
આશીરવાદમાં આવેલું છે. મનશની હુમતે મનાદ.
ગવશની હુખતે ગોયાદ. કોનશની હુઅરશતે
કોનાદ. હરવશપ દુશ્મત દોઆરાદ. હરવશપ દોજી
ખતે બકાદ. હરવશપ દોજીઅરશત ખેશોજાદ. વલી
ઊપલા અવશતાને મલતા વંદીદાદ નાંમનાં પુશ
તકમાં તથા બીનાં પુશતકોમાં ઘણી ગેમ આવેલું
છે. પણ ધણું લમબાંણ થવાથી તમે શાહેબોને
વખત રોકવાને દરશત જોતો નથી. ઊપલા અવશ
તાને બોલાશે એ છે જે શાસુ બોલવું, શાસાં
કાંતો કરવાં, શ્યાઈથી બોલવું ઇતીઆદી. બુર
એટલે જુડું બોલવું નહીં, બુરાં કાંતો કરવાં નહીં
બુરી નેમ રાખવી નહીં ઇતીઆદી. શાહેબો આ
પણાં ધરમ પુશતકોથી ઇનશાફ નીતી રચાયલી
એકશ માલમ પડે છે. શાસુ બોલનારો ચા લખ
નારો કાએદામાંથી બનચી જાએ છે. વરી તેની
શ્યાઈ માટે શરકારના કાએદાથી અને આંમ
લોકોનાં તોનાંમથી બચાવ થાએ છે. એટ
લુંજ નહીં જગતને હુશતીમાં લાવનાર શાહેબ

આગલબી શરખરું રહેછે. અને જુડું બોલનારા
 ઇનશાખના કાચેદામાં પ્રથી જાએછે બલકે શીક્ષાને
 પાંહોએ છે. વળી આંમ લોકોમાં તેનીહંથી થાયછે
 તે ઊપરાંત મીનો સાહેબ દાદાર હોરમજદ
 આગલ શરમીદ્દા રહેછે ઇતીઆદી. વરી એક
 બારળી જુડું બોલી કોઈ પોતાની મતલબબી
 જાલવે. પણ તેવો ધણી પોતાને મનથી તો
 હંમેશ પશતાએછે. બલકે તે વીશેની ધાશતી
 હંમેશ પોતાનાં દીલમાં રહેછે કે રખે કોઈ તરે
 શપરાઈ જઈએ. તેવારે આવું શમજવા છતાં
 કોઈએ એદરકારી કરવી નહી. વળી તમે ભલ
 મીજલથી સાહેબને થોડું શમજાવવા માંગું છું.

આપણે ઈંગરેજ રાજની રહસ્યત છઈએ
 અને એ રાજના મુખીએ કાએદા એવા છે કે
 શરવે ગણીઆતને પોતાના ધરમ જાલવવાની
 છુટ.બખ્શેશ થાએલી છે અને ઇનશાંન માતરને
 જગતને હશતીમાં લાવનાર શાહુલથી મુંલ ૧૨
 માંન એ છે કે પેહલો ધરમ જાલવવો. પછી
 કરમ ઊપર આધાર રાખવો. પેહલી ધરમની
 પ્રીલશુશી વાપડવી, તે વીશે થોડી શકતીબી ખમ
 વી પડેતો ખમવી. પછી દુનીઆદારીની હેન્ગાશી
 કરી કરમનો ઊપીઆજ કરવો. હવે આપણે
 માંથે જે હાલ રાજ છે તે શરવેને ભાએગશાલી

છે. કારણ કે એ રાજનાં અંદર શરવે કોઈના પોતાના ધરમની સંભાળ થાય છે. બીજાં જંગલી રાજો પોતાની રહસ્યત ઊપર અતીશય દબાવ કરે છે. જેમ જોવાકી દોર કરી કહે છે. જેમ આ પણાં ઇરાનવેજમાં જોવાક પાહાંદશાએ પોતાનો જીલમાંતી દાર અલાવીઓ હતો. આજે તેવીશે ત વારીજોમાં નોધાઈ રહેલું છે. અર્ને જે રાજો ભલાં થઈ ગયાં છે. તેવું ભલું રાજ જોશુ તો આ ઈંગરેજ રાજ છે. એ રાજ આપણુ ઇનશાનોને માટે કેટલી નેહનત લીએ છે, જે વીશે આપણુથી કાંઈજ તારીફ કરી શકાતી નથી. નેટલી તારીફ કરીએ તેટલી થોડી છે. હાલ લાખો રૂપીઆ ખરચી જે માણુશેની ગણતરી કરવાને નેહનત કરે છે જોયી આપણને ખુશી થવું જોઈએ એવાં આદેલ રાજનાં ધારા યા બંદોબશત ઇતી આદી બાબદોને માંથે ચંડાવી ખોટી ખુશી ધાયે કબુલ કરી તે પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ. શાહુએ આપણુ ઇનશાંન માતરને હરેક બાબદોથી શુરુ પ્રખતીય ર કરવી. નાંશયર થવું નહી. ગનતરી ની બાબદ વીશે કોઈની અડચણ શરકાર તરફની નથી. પણ નાં શયર લોકો તરેહવાર વીચાર લેઈ જાય છે. કોઈ કહે છે, ગણતરી કરી આપણુ ઊપર કર નાંખશે. ઇતીઆદી પણ તેમની નથી

વલી તમે શાહુએને પ્રીયી શમજાવવા માંગુંચ
 કે કોઈની શમે એટલે કોઈદાહાડે આપણી શર
 કારને કોઈ જાતનો કરવી નોખવો પડે તો મોટી
 ખુશી થાયે બહાલ રાખવો જોઈએ. તમે વીચાર
 કરો કે આપણું શરવેની શુખાકારી જાલવવા
 નાંણાંની જરૂર. અગત પડેતો તે પાંતાની રઈ અ
 ત પાશે નહીં લે તો કોણ પાશ લીએ. પછી આ
 પણી હરેક જાતની શુખાકારી કેમ જાલવાએ.
 વરશ દહાડે દર ઇનસાંન હીઠ આપણુ ઊપર કોઈ
 તરેહનોખી કર હોએતો તે ગેરવાજબી કહેવાએ
 નહીં. તમે તમારે હાથે તમારાં તન ઊપર વરશ
 દાહાડે શેંકડો રૂપીઆનો કર નાંખો છો. આગલા
 વખતમાં અરધી શદીની અંદર આપણો પરવાશ
 અને ખાધ ખોરાક કેવો અને કેટલો હતો. તે
 વધી વધીને કેટલો વધી ગીઆ છે તે વીશે તમે
 નેજા જારીપએ શમજાવું જોઈએ. હવે તમા વધી
 ગએલા ખરચમાંથી જો કશર કશવા માંગીએ
 તો મોટી રકમનો વરશ દાહાડે બચાવ થાએ. તે
 ઊપર ધીઆંન આપવું પણ શમા પરમાણે જેમ
 આલેછે તે ઊપરજા શયુરી પકડી રાજ અને તાજુને.
 માન આપી, દીનદારી ને દુનીઆદારીનો કારભાર
 ચલાવવો જોઈએ. આંત્રીન આંત્રીન.

એક મીનલસી મીઠકાવશણ દીનશાણ કીઆશે જી
 પલાં બોલવાને ટેકો આપી કહીશ મનની જીને આપ
 ભા રતનદાર કાંગા પોતાની નબલો હાલત છતાં
 આપણને ધરમ સંબંધી કેટલીએક બાબદો શ્રમ
 નાવેછે જેથી હું ઊપકાર માંગું છું. તમે મીનલશ
 સાહેબોએ એવણનો ઊપકાર માનવો જોઈએ. આ
 નની બાબદ જે શ્રાવણ વીશે શ્રમજીવી છે તે
 શરકારની નેમને મલતું છે કે પતરકોમાં શાએ
 શાયું લખવું. એ આપણને ઘણું શ્રાવણ કારક
 છે, પણ આપણી આવતી ઓલાદનેથી વધારે
 શ્રાવણ થાએ તેમ છે, જેથી આપણે માંથે જે
 મલું રાજ છે તેને માંગી આપી ચાલવું. તાલી
 પડવા બાદ મીનલશ દરખાશત થઈ આ ઓપાં
 નીજી બંધ કરતાં વાંચનારા દાંનેશ મંદ શાહુબને
 નમનતાઈ શાથે અરજ કરે એ કે એ વીશે ત
 મારા દાનાઈ ભરેલા વીચાર જણાવી આશરો
 આપશો.

બાહર ખખર.

પારણી પંચાતનાં મુખ્ય શાહેઓ શર નમશેદલ
 છલભાઈ બેરોનેટ તથા શેઠ ખરશેદલ માંગેકલ
 હરાયે આગેવાનો કરી શખી દીલ શેઠ પ્રાંમલ
 કાવશલ બનાંજનાં ખરચથી શરતવાશી દસતુર
 પ્રાંમલ અશપંદીઆરલ રખાડીની પાશે આખા
 વંદીદાદનો તરજુઓ ગુજરાતીનાં શહેર શાયે કરા
 વી ચાર દશતુર સાહેઓ પાશે ચોકસા કરાવી, તે
 પુશતક શંવત ૧૮૮૨ નાં શાલમાં આતશબેદેરાંમ
 શાહેબનો હજુરમાં ઊપલા તરણ અદાબરો,
 બીજા બે ગરહશયે અને ચાર દસતુરે શાયે
 બેશી તે પુશતક ખર કોડવી તે ઊપર દશતુરેએ
 શહી કરી અને પેલા પાંચ ગરહશયેએ પોતા
 ની શાખ કરી ચોકસા કરેલો છે. તે વંદીદાદમાં
 આવેલી મુખીઅ બાબદો અને ખોલાશો દર
 પરગરદનો જુદો જુદો ટુંકમાં સમાવેલો પ્રકત
 સાર વાંચનાર શાહેબને ખોટલી શમજણ પડે
 એવી રીતે બનાવી એક નાંહાંનું પુશતક છપાવા
 નો હરાદો કરીંઓ છે અને તે સરવેને ખરીદ
 કરવાનેબી બની આવે એવી હલકી કીમત નકલ
 ૧) નો ૩ ૧) કોડવીછે, જેથી ભલા નરયોસતી
 શાહેબોને અરજ કરવામાં આવેચ કે બનતી નકલ
 ખરીદ કરી તથા ધરમાતુ શાહેબોએ કંઈ આશરો
 આપી શવાબનો લતીજો હાંશલ કરવો.

લા૦ મોખેદ રતનજી રૂશતમજી કાંગા

